

FÖLDKÉPEK

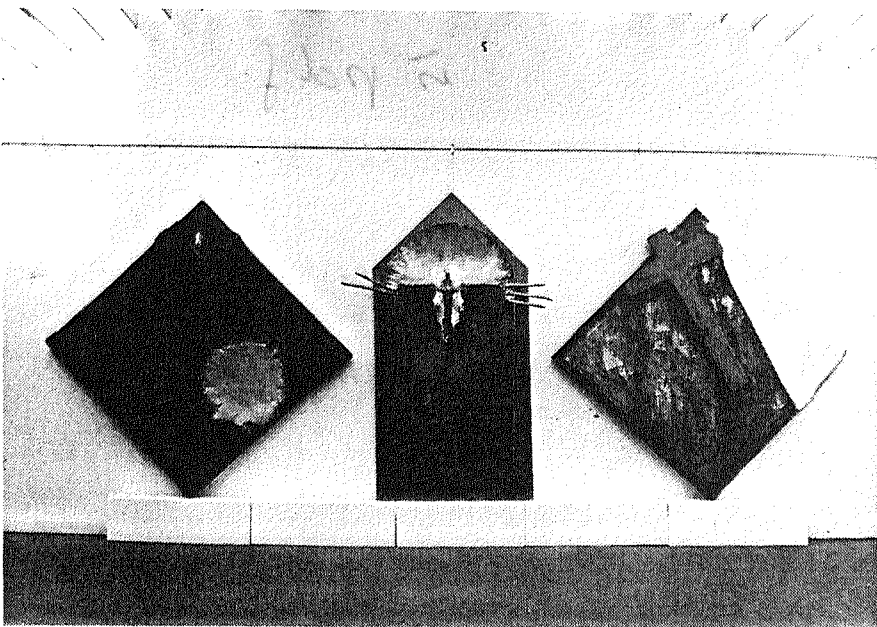
ZÁBORSZKY GÁBOR

Záborszky Gábor legújabb munkáit tekinthette meg a látogató a Vigadó Galériában 1990 januárjában. A kiállítás középpontjába a nagyméretű, homokkal, ragasztóval, porfestékkel készült triptichon került, melyen a művész a pogányságból a kereszténységbe való átmenetnek, az államalapítás korának, Európához való csatlakozásunknak állít emléket. Történelmi indíttatású a munka, mégis különbözik mind a XIX. századi historizáló képektől, mind az aktuális társadalmi problémákat felvető kortárs alkotásoktól; nem jelképekkel, sztorival dolgozik, a régmúlt korszak mitikus elemeit emeli ki.

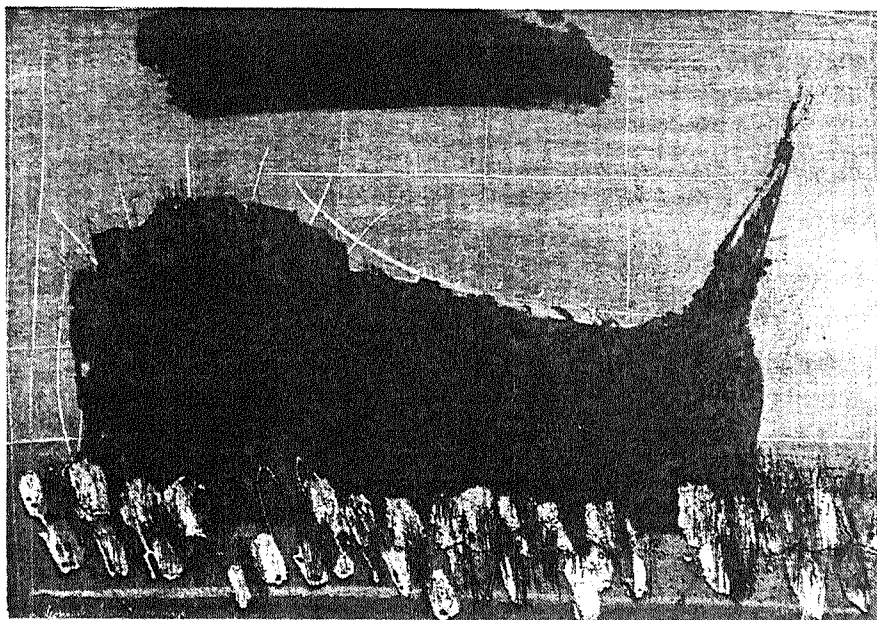
Záborszky művészetét az 1970-es évek közepétől, pályára kerülése óta többféle eszmei és stílusi áramlat alakítja. Az indulást követő első években születő kifejezőmódját, amely az évtized végéig tartott, legpontosabban esztétizáló gesztusfestészetnek nevezhetnénk. Később szitanyomatokat, rézkarcokat készített, és fotóvászonra dolgozott. E munkákat a hatvanas évek művészete parafrázisaként is értelmezhetjük. Ezeket a nyomatokat és a fotóvászonra felvitt képeket a következő időszakban ágakból, levelekből, műgyantából készült plasztikus részekkel egészíti ki. A nyolcvanas évek közepén pedig grafikáit különböző földszzerű faktúrákkal kombinálja. Ez utóbbiakat már bátran nevezhetjük legújabb alkotásai (földképei) előzményeinek.

Az alkotót – indulása első éveitől eltekintve – folyamatosan foglalkoztatják a természetes anyagok képbe való beépítésének lehetőségei. Csak míg korábbi művein a természetes anyagok tárgy voltak, hétköznapi-ságukat demonstrálták, addig a legújabbakon a természetes materiák, a homok, a porfesték, a színek a történelem előtti korok mitikus szellemét idézik, azt az időt, amikor a rajzoló ember még varázsló volt.

A triptichon (a kiállítás főszereplője) élére állított négyzet alakú első darabja a *Süss fel nap* címet kapta. A kompozíció bal oldalán a lap sík felületéből kiemelkedő negyedkör látható, melynek szélébe a kép síkjával párhuzamosan ágdarabok vannak

ZÁBORSZKY GÁBOR: A változás kora, 1988–89, vegyes technika

ZÁBORSZKY GÁBOR: Leonardó kis szörnye, 1986, alunyomat

tűzve, a jobb oldalon pedig egy sárga folt ragyog, míg a kép felső részét állatkoponya zárja. A mű jelentése kozmikus, a világ teremtésére, a lassan csomósodó őszanyagra, a földi élet megindulására utal.

A középsőnek, a *Változások korának* háromszögben végződő téglalap formája templomhomlokzatra, templom-bejáratra emlékeztet. A tábla történelmünk sorsfordulójára, a pogányságból a kereszténységbe való átmenetre utal: a két világ szimbóluma olvad össze a kapubejáratra emlékeztető félkörív alatti lókoponyába ágyazott keresztben. A kompozíció harmadik, *Élő barokk* című, ugyancsak élére állított négyzet alakú egységén egy

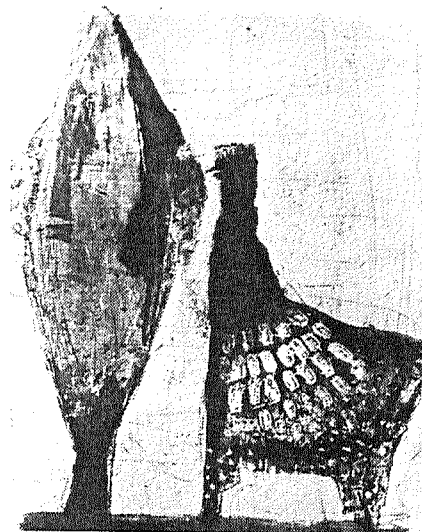
latin kereszt és fehér lepel látható. A triptichonnak ezen az utolsó, nem túl formagazdag részén található a legértelműbb jelkép, a barokk korban megerősödő katolicizmus szimbóluma, mely talán éppen evidenciája miatt tetszik kicsit leegyszerűsítettnek, sőt kompozicionálisan sincs igazán megoldva. A Vigadó Galéria belső termében is kultikus és prehisztórikus motívumokkal találkozunk, ám ezek mentesek minden történelmi utalástól. Az itt látható grafikák és festmények csak szín- és formavilágukkal emlékeztetnek előképeikre, az altamirai vagy Lascaux-i barlangrajzokra, arra az időre, amikor a művészet és a mágia még nem vált szét.

A kisszerűs alunyomatok és festmények bár kisebb méretűek, mégis ugyanolyan monumentális hatásúak, mint a triptichon. Sőt nagy erényük, hogy mivel nem kötődnek konkrét programokhoz, sokkal felszabadultabbak, könnyedebbek, mint a történelmi tabló. A nyomatokon és a földképeken hasonló motívumokkal dolgozik a művész. E grafikák képjellegét méretükön túl az is fokozza, hogy nem a vonalak, hanem a foltok a kompozíciók főszereplői. A munkákon különböző stilizált állatmotívumok láthatók, nem csoda hát, hogy ősi, rituális hangulat lengi körül őket. A szürke-fehér *Egyszarvú* a legdirektebb állatábrázolás, de konkrétságát ellensúlyozza a képzeletbeli téma. Más a helyzet az *Ósmadár* alunyomattal és a *Fehér ló fia* rézkarccal, melynek formái csak nagy általánosságban emlékeztetnek állatfigurákra, mivel szinte már nonfiguratívak. Ugyanez mondható el – bár a címében szerepel konkrét művészettörténelmi utalás – a *Leonardó kis szörnyéről* is.

Megfigyelhető, hogy a nyolcvanas évek végének festészetében a korábbi túlhajtott szín- és formatobzódás után ismét a redukált motívumok és a színek kerülnek előtérbe. Konkrét példaként elég itt most *Nádler István*-nak az utóbbi egy-két évben készült sötét, barna színvilágú képeit említeni. Míg Nádler XX. századi – *malevicsi* – formákat mitologizál, addig Záborszky eleve prehisztórikus korokból meríti formakincsét. Ő fordított utat jár tehát be, az ősi jeleket aktualizálja, meghagyva, újraértelmezve mágikus töltésüket.

Lóska Lajos

ZÁBORSZKY GÁBOR: Hal és pulyka, 1987, alunyomat

AZ

Rosk
telén
hervé
még
Egyic
iskola
lusba
– Ád
és M.
csak

ROS.

irány
laló
(198
a ny
cese
eltér
gura
lektől
vész
köze
kata
Patr
mén
ti, h
képe
ábrá
Man
rázis